

Socialnopedagoška diagnostika v vrtcu: program dela z gibalno oviranim otrokom

Socio-pedagogical diagnostics in preschool: the program of work with physically disabled children

Breda Forjanič

Povzetek

Breda Forjanič, univ. dipl. soc. ped., Vrtec Manka Golarja Gornja Radgona, Kocljeva ulica 2, 9250 Gornja Radgona. *Prispevek prikazuje študijo primera, in sicer gibalno oviranega otroka, vključenega v vrtec in v tem kontekstu intervencijo socialnega pedagoga. Z evalvacijo individualiziranega programa avtorica ugotavlja, da se socialnopedagoška diagnostika usmerja na konkretne pedagoške naloge, ki jih uresničujemo v vsakdanji vzgojni praksi. Dobro načrtovana in izpeljana individualna pomoč gibalno oviranemu otroku, prepoznavanje razvojnih faz, dobro socialno vzdušje, aktivno sodelovanje vseh udeležencev v vzgojno-izobraževalnem procesu in ustrezno načrtovano ter spodbudno učno*

okolje pripomorejo k temu, da tudi gibalno ovirani otroci lahko brez večjih težav napredujejo v razvoju. Pri tem pa je pomembno, da zaznamo otrokova "močna" področja in na njih gradimo načrte za dobro pedagoško delo in tako vplivamo na otrokov razvoj in pozitivno samopodobo.

Ključne besede: *socialnopedagoška diagnostika, kognitivni razvoj, gibalno oviran otrok, individualizirani program pomoči.*

Abstract

This article presents a case of a physically disabled child integrated in preschool and the social pedagogue's intervention. Based on the evaluation of the personalised program, the author concludes that socio-pedagogical diagnostics highlights certain educational tasks that occur in everyday practice. A well planned and implemented personalised help for a physically disabled child, recognition of the development phases, a good social atmosphere, active cooperation of all involved in the educational process and a well planned and encouraging learning environment contribute to a smooth development of physically disabled children without many serious problems. In creating such an environment, it is important to recognise the child's 'strong' areas and build the plans for educational work on them, thus encouraging the child's development and a positive self-image.

Key words: *socio-pedagogic diagnostics, cognitive development, physically disabled child, individualized care plan.*

1 Uvod

Temeljni vzgojno-izobraževalni cilj vrtca in šole je optimalni razvoj otroka, ne glede na spol, socialno in kulturno poreklo, veroizpoved, narodnostno pripadnost ter telesno in duševno konstitucijo. Naloga socialnega pedagoga v vrtcih oz. šolah je pomagati in sodelovati, da bi bili posamezni udeleženci v vrtcu oz. šoli in vzgojno-izobraževalna ustanova kot celota čim bolj uspešni pri uresničevanju vzgojno-izobraževalnih ciljev. Pri tem je pomembno interdisciplinarno zasnovano strokovno delo tako v vrtcu kot v šoli. Socialnopedagoška diagnostika mora biti usmerjena individualno, to pa zahteva natančno in poglobljeno razumevanje posameznika, njegovih razvojnih značilnosti, manjkati pa ne sme tudi natančna in celovita evalvacija celotnega socialnega konteksta.

V nadaljevanju prispevka bom prikazala primer iz prakse, kjer gre za gibalno oviranega otroka, vključenega v vrtec. Smiselna se mi je zdela povezava s Piagetovo teorijo kognitivnega razvoja in v tem kontekstu opis intervencije socialnega pedagoga.

2 Socialnopedagoška diagnostika v vrtcu

Ko govorimo o socialnopedagoški diagnostiki v vrtcu, je pomembno poudariti predvsem naslednje elemente:

- dobro poznavanje posameznikovih razvojnih značilnosti in posebnosti;
- evidentiranje otrokovih “močnih” področij, ki nam omogočajo, da lahko uvajamo za otroka ustrezne spremembe z njegovo aktivno udeležbo;
- timski pristop, ki omogoča interdisciplinarno obravnavo posameznika;
- individualni načrt dela s posameznikom;
- dobro poznavanje celotnega socialnega konteksta, kamor uvrščamo družino kot ožje socialno okolje in širše socialno okolje, ki ga predstavljajo vrtec, šola, vrstniki...

Pri socialnopedagoški diagnostiki v vrtcu lahko ugotovimo, da glede na razvojno stopnjo otrok ni pričakovati aktivne udeležbe

posameznika v smislu samoevalvacije. Predšolskega otroka ne moremo aktivno vključiti v načrtovanje in pripravo vzgojnega načrta, v prepoznavanje izborov, spodbujanje motivacije za delo "na sebi". Prav tako je težko realizirati intervju z otrokom, saj glede na njegovo razvojno stopnjo še nima verbalnih in drugih sposobnosti za takšno obliko dela. Dodatna omejitvev pri pridobivanju osnovnih podatkov o družini oz. družinskih razmerah je zakon o varovanju osebnih podatkov, ki omejuje vpogled v tovrstno dokumentacijo.

Socialni pedagog torej lahko v vrtcu diagnosticira na podlagi:

- otrokove igre, ki je otrokova osnovna dejavnost in prek nje izraža določena stanja,
- otrokove risbe, kar zahteva posebno usposobljenost socialnega pedagoga,
- neverbalnih reakcij otroka, kajti mlajši ko je otrok, manj je verbalne komunikacije med njim in socialnim okoljem,
- opazovanja skupinske dinamike.

Socialni pedagog v vrtcu lahko opazuje otrokovo vedenje v odnosu z vrstniki, vzgojiteljem, njegove reakcije na tuje osebe in vedenje v teh situacijah.

Pomembno je poznavanje primarnega socializacijskega okolja - družine in v tem kontekstu dobro sodelovanje s starši oziroma skrbniki otroka. V ta namen je smiselno vključevati starše v različne oblike sodelovanja v vrtcu – formalne in neformalne, saj je to način za pridobivanje njihovega zaupanja, ki je izredno pomembno, kadar se srečamo z otrokom, ki ima težave v socialni integraciji. Le skupno sodelovanje vzgojitelja oziroma socialnega pedagoga in družine oz. staršev lahko rodi željene rezultate oziroma pripomore k načrtovanju ustrezne socialnopedagoške diagnoze in intervencije.

Pri tem ne smemo pozabiti na interdisciplinarni in timski pristop, zato mora socialni pedagog uspešno sodelovati tudi z vodstvom institucije, z ostalimi sodelavci, v svoje delo pa mora vključiti tudi sodelovanje z zunanjimi institucijami.

Upoštevanje vseh zgoraj naštetih vidikov (prepoznavanja problematike na podlagi opazovanja otroka in prepoznavanje njegovih razvojnih značilnosti in posebnosti, sodelovanje s starši, sodelavci, z vodstvom vrta, zunanjimi institucijami in z nenehnim izobraževanjem in dopolnjevanje lastnega znanja) vodi k postavitvi

socialnopedagoške diagnoze in k izdelavi individualiziranega vzgojnega načrta. Individualizirani vzgojni načrt omogoča, da pri delu izhajamo iz posameznika in da zanj, če je mogoče pa skupaj z njim, opredelimo smernice dela, ki bi nas pripeljale do željenega rezultata oziroma cilja.

3 Piagetova teorija kognitivnega razvoja

Piaget se v svoji teoriji osredotoči na kognitivni razvoj, pri tem pa ne pripisuje ključne vloge v razvoju niti dednosti niti okolju, temveč interakciji med njima. Pomembni so otrokovi napor, trud, da reši kognitivne probleme. Ko se otroci srečajo s problemom in si ne morejo pomagati z obstoječimi kognitivnimi strukturami, je to zanje izziv; postanejo radovedni, kar spodbudi njihovo aktivno udeležbo, ki ima glavno, usklajevalno vlogo. Predstavlja nenehno interakcijo med otrokovim mišljenjem (miselno strukturo) in realnostjo (okoljem). Otrok asimilira (sprejema, vključuje) izkušnje v svoj miselni okvir, hkrati pa zaradi izkušenj akomodira (spreminja) lastne strukture v njem. Opisana ciklična interakcija je odvisna od otroka kot pobudnika lastnega razvoja. Otrok z lastno aktivnostjo odkriva nove probleme in s tem povzroča neravnotežje, obenem pa gradi rešitve in tako dosega višjo stopnjo razvoja. Cilj miselne aktivnosti je vzpostaviti ravnotežje (ekvilibrium) med miselno strukturo in okoljem.

Smiselno je poudariti dobro poznavanje zakonitosti v razvoju otroka in temu primerno oblikovati tudi učne načrte in metode pri delu z otroki na posameznih stopnjah razvoja. Vse prepogosto se v praksi srečujemo s storilnostno naravnano staršev in vzgojiteljev oz. učiteljev, ki ob pretirani želji po čim večji količini znanja pogosto pozabijo na otroke, njihove posebnosti in značilnosti na posameznih stopnjah razvoja, s čimer je pogojena tudi kakovost osvojenega znanja pri otrocih. Rezultat storilnostno naravnane šole, vrtca, družine oz. staršev so številne socialnopedagoške motnje, ki se pojavljajo že pri predšolskih otrocih in so lahko posledica nepoznavanja zakonitosti v razvoju otrok. Pritiski in previsoko zastavljeni cilji otroka ne motivirajo za dejavno udeležbo in zato ne vzpostavi ravnotežja in ne napreduje na višjo stopnjo.

Naloga vzgojiteljev oz. učiteljev bi morala biti spodbujati otroka k razmišljanju, ne pa vsiljevati svoje odgovore in znanje. Otroci

potrebujejo predvsem čas za razmislek in možnost, da pridejo do rešitve z lastno aktivnostjo, vzgojitelji pa naj jim nudijo konkretne in natančne povratne informacije. Pri tem moramo biti pozorni na gibalno ovirane ter druge otroke s posebnimi potrebami in naša naloga je, da jim nudimo dodatno pomoč ter jim s tem omogočamo, da z lastno dejavnostjo prihajajo do novih ugotovitev in znanj.

L. A. Venger je napisal: "Morda ni pretirano, če rečemo, da prav v predšolskem obdobju otrok postaja človek, zakaj v tem obdobju se otrok zaznavno-gibalno, čustveno, socialno, spoznavno intenzivno razvija in tako na svoj specifičen način zaznava, doživlja, razume, izraža svoje potrebe in želje ter komunicira sam s seboj, s socialnim in fizičnim okoljem" (povzeto po Senica, 1998).

Thomas (povzeto po Batistič, 2000) pravi, da je namen izobraževanja, v skladu s Piagetovo teorijo, pospeševati optimalni razvoj miselnih sposobnosti, ki so v skladu z vsako razvojno stopnjo. Pomembno je, da uskladimo predvidene učne aktivnosti z razvojnimi značilnostmi otrok. Piagetova teorija torej šteje učenje za nekaj, kar pride iz otroka. Je proces spontanega odkrivanja, raziskovanja, lastne udeleženiosti otroka.

Ob tem se zastavlja vprašanje, kako pa je z gibalno oviranim otrokom? Kakšne so njegove možnosti za napredovanje na višje stopnje razvoja? Ustrezen odgovor se pravzaprav ponuja. Naloga strokovnih delavcev v vrtcu je, v skladu s Kurikulumom za vrtee, da otrokom pripravijo ustrezne materiale, primerno prostorsko ureditev, ugodno čustveno vzdušje in na ta način omogočijo proces spontanega odkrivanja, raziskovanja, lastne aktivnosti. Pomembno je, da motorično oviranemu otroku zagotovimo dodatno individualno pomoč in mu na ta način nudimo možnost, da se vključuje v dejavnosti, omogočimo mu pridobivanje novih izkušenj in znanj na temelju lastnih izkušenj in na ta način tudi nemoteno prehajanje posameznih faz razvoja.

4 Praktični primer – program pomoči gibalno oviranemu otroku

V Vrtcu Manka Golarja Gornja Radgona smo se srečali z gibalno oviranim otrokom, ki je vključen v našo institucijo. Gre za dekllico

T., ki ima sestro dvojčico. Deklica sodi v skupino rizičnih otrok s centralno motorično prizadetostjo, posledica tega pa je gibalna oviranost otroka do tolikšne mere, da ne more samostojno hoditi.

Zaposleni v vrtcu smo ugotovili, da deklica potrebuje dodatno fizično pomoč odrasle osebe, da bi se lahko aktivno vključevala v dejavnosti vrta. Tako smo na temelju zdravstveno postavljene diagnoze izdelali načrt dela za izboljšanje stanja ter omogočanje otrokovega vključevanja v dejavnosti, možnost pridobivanja novih izkušenj in znanj na podlagi lastne aktivnosti ter na ta način tudi nemoteno prehajanje posameznih faz razvoja.

4.1 Oblikovanje individualiziranega načrta pomoči

Pri izdelavi individualiziranega načrta pomoči gibalno oviranemu otroku smo izhajali iz strokovnega članka C. Klugejeve (1999), ki se nam je zdel dovolj ilustrativen in primeren za načrtovanje individualne pomoči otroku tudi v našem okolju. Uporabili smo njeno strukturo štirih delovnih korakov pri oblikovanju načrta pomoči.

Prvi korak: vzpostavitev stika in prvi pogovori, ki so osnova za oblikovanje timsko predstavljenega poročila

Na temelju zdravstveno postavljene diagnoze in ugotovitve, da se deklica ne more samostojno vključevati v dejavnosti, smo ugotovili, da potrebuje dodatno fizično pomoč odrasle osebe. Samo na ta način smo videli priložnost, da zadostimo otrokovim pravicam ter uresničevanju načela enakih možnosti in upoštevanja različnosti med otroki. Oblikovali smo tim, ki so ga sprva sestavljale: strokovni delavki, vzgojiteljici v oddelku, ravnateljica – socialna pedagoginja, pomočnica ravnateljice in vzgojiteljica predšolskih otrok. V sodelovanje smo vključili otrokove starše in opravili pogovor z njimi z namenom:

- pridobiti informacije o otrokovem zdravstvenem stanju,
- pridobiti informacije o vključenosti otroka v obravnavo v institucijah in možnost sodelovanja z njimi,
- seznanitev staršev z namenom organiziranja dodatne strokovne pomoči za njihovega otroka in pridobiti njihovo soglasje.

Pri tem smo naleteli na strinjanje in odobravanje staršev, ki so

postali naši dobri sodelavci in so pogosto izražali podporo našemu delu ter pripravljenost za sodelovanje. Sodelovanje med vrtcem in starši smo ocenili kot pomemben vidik predšolske vzgoje, saj prav to sodelovanje veliko prispeva k ustreznemu dopolnjevanju družinske in institucionalne vzgoje.

Drugi korak: Strokovna ocena

Ugotovili smo, da strokovni delavci vrtca želimo s svojo strokovno usposobljenostjo omogočiti otroku nemoteno vključevanje v dejavnosti ter da imamo pri tem absolutno podporo otrokovih staršev. Nadalje smo ugotovili, da je deklenco otroški kolektiv dobro sprejel in so ji na vsakem koraku pripravljeni nuditi pomoč in podporo. Kot izredno pozitivno pa smo ocenili tudi vključenost sestrice – dvojčice v oddelek, saj sta deklici izredno navezani druga na drugo in si pripravljene pomagati. Naslednja naša ugotovitev pa je bila, da kljub prizadevanjem strokovnih delavk v oddelku in podpori otroškega kolektiva deklica vendarle potrebuje dodatno fizično pomoč odrasle osebe. Zastavili smo si torej cilj, da zagotovimo otroku dodatno pomoč v oddelku.

Tretji korak: Odločanje o individualni obliki pomoči ob sodelovanju različnih institucij

Organizirali smo drugo srečanje tima, ki je bilo namenjeno iskanju primerne oblike pomoči. Ugotovili smo, da moramo k sodelovanju pritegniti zunanje institucije in sicer:

- ustanovitelja, občino Gornja Radgona, od katere smo pridobili soglasje za financiranje dodatne zaposlitve strokovnega delavca za zagotavljanje fizične pomoči otroku,
- zavod za zaposlovanje - za pomoč pri iskanju primerne strokovne sodelavke za dodatno pomoč gibalno oviranemu otroku,
- institucije, ki so otroka obravnavale do sedaj - pedopsihiatrični oddelek bolnišnice, fizioterapevt.

Naredili smo načrt izobraževanja strokovnih delavk in pripravili seznam strokovne literature, ki nam bo v pomoč pri reševanju strokovnih dilem in vprašanj.

Četrty korak: Oblikovanje načrta pomoči ob udeležbi in strinjanju otroka in staršev

Na podlagi ugotovitve o nujnosti individualne pomoči gibalno

oviranemu otroku smo prek programa javnih del zaposlili strokovno usposobljeno delavko za dodatno pomoč otroku. Otroku naj bi dodatno pomoč zagotavljali do konca tekočega šolskega leta, ko bo deklica vključena v osnovno šolo.

Konkretni cilji, ki naj bi jih individualizirani načrt pomoči dosegel:

- organizirati dodatno individualno pomoč gibalno oviranemu otroku;
- z dodatno individualno pomočjo otroku omogočiti gibanje in vključevanje v vse oblike vzgojno-izobraževalnega dela;
- z aktivno udeležbo otroka vzpostaviti ravnotežje (ekvilibrum) med miselno strukturo in okoljem ter s tem možnost za napredovanje na višjo stopnjo razvoja;
- z zagotavljanjem dodatne pomoči otroku omogočiti lažje funkcioniranje celotnega oddelka,
- vplivati na pozitivno samopodobo otroka.

Dogovorili smo se:

- da dodatna strokovna delavka postane članica delovnega tima;
- pomoč otroku bo zagotovljena 30 ur tedensko;
- pomoč bo otroku ponujena vsakodnevno pri večini vzgojno-izobraževalni dejavnosti, še posebej pa pri tistih, ki zahtevajo več gibalnega sodelovanja;

Tabela 1: Naloge, ki sestavljajo načrt pomoči.

Naloga:	Odgovorna oseba:
1. Strokovna delavka, ki je v oddelku zato, da nudi dodatno individualno pomoč gibalno oviranemu otroku, ni "otrokova senca", temveč je njen namen: "pomagati otroku, da naredi sam"	Dodatna strokovna delavka v oddelku
2. Strokovna delavka organizira dejavnosti, ki omogočajo sodelovanje gibalno oviranega otroka, obenem pa vključujejo tudi ostale otroke v oddelku	Dodatna strokovna delavka v oddelku
3. Enkrat mesečno informirati starše o dogajanju v oddelku	Vzgojiteljica
4. Enkrat mesečno delovna srečanja tima zaradi medsebojnega informiranja glede realizacije zastavljenih ciljev in nalog in oblikovanje predloga nalog in dogovorov za delo v naslednjem obdobju	Ravnateljica
5. Sodelovanje z zunanjimi institucijami (fizioterapevtom, pedopsihiatričnim oddelkom, Zavodom za invalidno mladino...)	Vzgojiteljica in dodatna strokovna delavka v oddelku.

4.2 Evalvacija uresničevanja načrta pomoči – metoda in rezultati

Po štirih mesecih dela smo naredili evalvacijo praktičnega primera. Na podlagi analize individualno vodenih razgovorov smo izdelali interpretativne ocene o otroku (njegove lastnosti, razvojna stopnja, “močna področja”, “šibka področja”, samopodoba, otrokovo reševanje konfliktov, želje otroka), socializaciji otroka, sodelovanju s starši, nalogah in delu strokovnih delavcev vrtca, sodelovanju z institucijami, navodila za delo in načrti za naprej.

Naš namen je bil ugotoviti vpliv dodatne strokovne pomoči gibalno oviranemu otroku na njegov razvoj in počutje v instituciji. Izvedli smo intervjuje s tremi strokovnimi delavkami vrtca (dve vzgojiteljici in delavka, zaposlena prek programa javnih del) ter materjo gibalno oviranega otroka. Podatki za evalvacijo so bili zbrani z individualnimi intervjuji⁵. Pri usmerjanju pogovora smo skušali v čim bolj ostajati v okviru vsebine, ki je relevantna za raziskavo. Pogovore sem, ob dovoljenju sogovornic, posnela na diktafon, kar mi je omogočalo točen prepis in analizo, ki sem jo opravila s kvalitativno metodo.

Gradivo sem obdelala tako, da sem najprej izbrala pomembne dele besedila - s posnetka sem izbrisala tiste izjave, ki so jih sogovornice ponovile. Relevantne izjave sem v celoti izpisala in jih nato kodirala glede na elemente, ki so ključnega pomena za ugotavljanje vpliva dodatne strokovne pomoči gibalno oviranemu otroku na njegov razvoj in počutje v instituciji. Pri tem sem uporabila (oz. izbrala) naslednje pojmovne kategorije: otrok, socializacija, sodelovanje s starši, strokovni delavci vrtca, sodelovanje z institucijami, navodila za delo, načrti za naprej.

Tabela 2 kaže razčlenitev intervjujev s tremi strokovnimi delavkami vrtca, tabela 3 pa razčlenitev intervjuja z materjo deklince.

⁵ Dobesedni zapisi individualnih intervjujev so priloga članka in so na vpogled v uredništvu revije.

Tabela 2: Razčlenitev intervjujev s tremi strokovnimi delavkami vrtca.

PRIPISANI POJMI:	IZBRANE RELEVANTNE IZJAVE:
OTROK	
<i>Lastnosti otroka</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Bistra • Samostojna • Neodvisna • Pomoč potrebuje le na področju motorike 	Potem ko sem prišla z njo v stik kot človek, ki bo z njo delal, oz. ki naj bi ji pomagal, sem spoznala, da je zelo bistra, samostojna, neodvisna – razen motorike, skratka zelo samostojna. T. je čisto enaka drugim, razen gibalne motnje.
<ul style="list-style-type: none"> • Odprta • Brez konfliktov • S pozitivno samopodobo 	T. je zelo odprta deklica, brez konfliktov, s pozitivno samopodobo. Sebe sprejema takšno, kakršna je.
<ul style="list-style-type: none"> • Pametna • Bistroumna • Rada sodeluje 	... po mojem mnenju je zelo pametna, bistroumna, izredno rada sodeluje na vseh področjih.
<ul style="list-style-type: none"> • Pomoč potrebuje pri hoji, vodenju 	Edina težava je njena motorika – telesna okvara. Pomoč potrebuje edino pri hoji, pri vodenju.
<ul style="list-style-type: none"> • Rada samostojno hodi 	Drugače zelo rada samostojno hodi.
<ul style="list-style-type: none"> • Želi pomoč in si jo sama poišče • Želi pomoč 	Poišče si tudi pomoč pri drugih otrocih – želi pomoč.
<ul style="list-style-type: none"> • Spontano se vključuje v dejavnosti 	Drugače pa se T. vključuje spontano v vse dejavnosti pri vseh treh strokovnih delavkah v oddelku.
<i>Razvojna stopnja</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Razvoj v skladu z razvojno stopnjo ali nekoliko nad njo, razen motorike 	Njena razvojna stopnja je, bi rekla, razen pri motoriki, kjer ne more, še nad povprečjem, zelo dobra.
<ul style="list-style-type: none"> • Deklica je na razvojni stopnji 5-6 letnega otroka oz. na intelektualnem področju celo nekoliko prehitveva vrstnike 	T. je na razvojni stopnji 5-6 letnih otrok, tako kot ostali otroci v tej skupini. Po mojem mnenju ostale otroke v intelektualnem razvoju celo nekoliko prehitveva.
<i>“Močna” področja</i>	
<i>Jezik</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Jezikovno izražanje • Besedna ustvarjalnost 	Tudi govorna vzgoja, jezikovno izražanje – npr. pripovedovanje vsebine knjig. Pripoveduje zelo doživeto in uporabi še kakšno čisto drugačno, redko uporabljano besedo, poudari kakšno stvar drugače kot je v besedilu.
<ul style="list-style-type: none"> • Bogat besedni zaklad 	Ima bogat besedni zaklad, rada pripoveduje.
<ul style="list-style-type: none"> • Sposobnost pripovedovanja 	T. je izredno uspešna na jezikovnem področju, glasbenem področju (petje), prav tako tudi gibanje, ples in ritem, čeprav to počne sede. Tudi likovne dejavnosti sodijo med njena priljubljena področja.
<i>Umetnost</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Likovne dejavnosti 	Tudi risanje je njeno zelo močno področje in glasba.
<ul style="list-style-type: none"> • Gibanje 	Njeno močno področje je glasba, predvsem zelo rada poje, uživa v petju in ritmu.

<ul style="list-style-type: none"> • Glasba, petje, ritem 	T. je izredno uspešna na jezikovnem področju, glasbenem področju (petje), prav tako tudi gibanje, ples in ritem, čeprav to počne sede. Tudi likovne dejavnosti sodijo med njena priljubljena področja.
<i>Sodelovanje</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Želja po sodelovanju in nastopanju 	Vsepovsod želi sodelovati, želi nastopati, želi se, po drugi strani, na intelektualnem področju še bolj dokazovati.
<ul style="list-style-type: none"> • Dokazovanje • Vedoželjnost • Vztrajnost 	Ni dejavnosti, kjer ne bi želela sodelovati. V glavnem je vedno prva zraven, jo zanima, kaj se dogaja. Je tudi vztrajna.
<i>Šibka področja</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Motorika 	Predvsem motorika je njeno šibko področje, vendar pa T. tega ne pokaže.
<ul style="list-style-type: none"> • Potrebna pomoč pri grobi motoriki 	T. potrebuje pomoč pri grobi motoriki.
<ul style="list-style-type: none"> • Potrebna pomoč pri fini motoriki 	Tudi fina motorika je zaradi krčev, recimo pri risanju, pisanju, pri rezanju s škarjami ovirana.
<i>Samopodoba</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Pozitivna samopodoba 	T. ima zelo pozitivno samopodobo. T. se zaveda, da je drugačna in je to sploh ne ovira. Ima pozitivno samopodobo.
<ul style="list-style-type: none"> • Mirno reševanje konflikta 	Ko pride v kakšen konflikt, največkrat s svojo sestro dvojčico, to čisto mirno reši in ne toži.
<ul style="list-style-type: none"> • Reševanje z jokom 	Najbolj jo jezijo konflikti in ker zaradi gibalne oviranosti ne more fizično rešiti konflikta, prične jokati.
<ul style="list-style-type: none"> • Poišče pomoč pri odraslih 	V konflikte z otroki prihaja redko, kadar pa se to zgodi, poišče pomoč pri odraslih.
<i>Želje otroka</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Največja želja otroka je sodelovati pri folklorni skupini 	Vključena je tudi v folklorno skupino, kar je bila njena velika želja.
<ul style="list-style-type: none"> • Samostojna hoja 	... in bi lahko začela hoditi; to je tudi njena največja želja. Tudi sama se večkrat postavi na noge in otroci ji ploskajo, ko stoji npr. pet sekund.
SOCIALIZACIJA	
<ul style="list-style-type: none"> • Uspešna vključitev v skupino 	T. se vključuje v skupino zelo dobro, ima zelo pozitivno samopodobo, otroci jo sprejemajo, pa ne samo tisti otroci, s katerimi je bila že od jaslji skupaj, temveč tudi tisti, ki so se letos v bistvu prvič srečali z njo, so jo zelo dobro sprejeli.
<ul style="list-style-type: none"> • Dobra sprejetost s strani drugih otrok v skupini 	Skupina otrok jo sprejema takšno, kot je. Vedo, da je potrebna pomoči, da pa je ne odrivajo zaradi tega na stran. Sprejemajo jo takšno, kot je, zelo radi ji nudijo pomoč. Prej, ko je še lahko stopala na noge in hodila, so ji zelo radi ponudili roke na obeh straneh in so ji tako pomagali se gibati iz enega prostora v drugega.

• Nudnje pomoči	Velikokrat ji pomagajo, včasih celo preveč, ker zna T. to izkoristiti.
• Prijateljski odnos z vrstniki	T. ima stalne prijatelje, tu pa tam se kaj skregajo, v glavnem pa so vsi njeni prijatelji.
• V skupini priljubljena	V skupini je priljubljena. Pri njej ni čutiti razlike, da je telesno motena. Občasno ji otroci nudijo pomoč sami. Že zjutraj, ko pride v vrtec, takoj pristopijo, jo primejo za roko in jo peljejo v igralnico ali v igralne koticke.
• Otroci iščejo njeno bližino	Menim, da so tudi drugi otroci izredno navezani nanjo, saj jo tudi sami poiščejo v igralnici.
• Rada obiskuje vrtec	Vrtec zelo rada obiskuje, ker zjutraj, ko pride, zmeraj pride nasmejana, nikoli ni nobenega problema; poslovi se od mame in je kar "naša".
SODELOVANJE S STARŠI	
• Uspešno sodelovanje z mamo	Tudi sodelovanje s starši, predvsem z mamo, je zelo dobro, z očetom nekoliko manj.
• Mama vir informacij	Mamo zanima vse, kaj se v vrtcu dogaja, pove vse, kar je bilo pri katerem specialistu; nam je v zelo veliko pomoč. Poročajo nam tudi o razgovorih s strokovnjaki v institucijah v Ljubljani in Mariboru. Tako je vse vzgojno osebe v oddelku seznanjeno z njeno obravnavo.
• Mama zadovoljna	Tudi s socializacijo je mamica zelo zadovoljna. Pogosto niti vzgojiteljica niti otroci ne sprejemajo takšnih otrok in zato je mama zelo srečna.
• Pomisleki mame	Mamica je ni upala vključiti, ker je pač mislila, to je ples in tega ne bo zmogla. V bistvu pa je to zanjo še večji izziv, ker se srečuje z ritmom, ki ga potrebuje.
• Mama: odprta, komunikativna, zaupa svoje probleme, strokovna	T. mama je zelo odprta, zelo rada se pogovarja, zaupa mi tudi svoje probleme. Mislim, da je osveščena na strokovni ravni in odprta po človeški plati.
• Mama dobro sprejela strokovno delavko, zadovoljna	Mama me je dobro sprejela, ker je tudi spraševala, kaj bo z moji podaljšanjem javnega dela in takšne stvari. Mislim, da je zadovoljna.
• Pristno sodelovanje	Sodelovanje s starši je zelo pristno. Starši so izredno odprti, vedno pripravljani za pogovor in se tudi zanimajo za T. sodelovanje, kako napreduje, ali je bistra, ali bo sposobna za vstop v osnovno šolo...
• Zanimanje za otrokovo sodelovanje in napredek	
STROKOVNI DELAVCI VRTCA	
<i>Prvi stik z otrokom</i>	
• Izkušnje pri delu z otroki s posebnimi potrebami	Moj prvi stik s T. je bil čisto enak kot z vsemi drugimi otroki.
• Otrokova drugačnost je ne preseneti	Ker sem že delala v razvojnem oddelku vrtca, me njena drugačnost ni presenetila, saj mi je bilo delo z otroki s posebnimi potrebami že poznano.
• Otroka pozna že od prej	T. sem poznala že od prej, ker je moj sin hodil v sosednjo skupino in sem jo večkrat videvala. T. poznam že iz preteklega šolskega leta.

• Sočutje do otroka	Prvi vtis, ko vidiš takšnega otroka, je sočutje, otrok se ti v bistvu zasmili.
• Sodelovanje in povezovanje strokovnih delavk: s starši, z vodstvom vrtca, s fizioterapevtom	Pri delu se povezujemo s straži, z vodstvom vrtca. T. je vključena tudi v fizioterapijo v Mariboru, in obiskuje kliniko v Ljubljani.
• Dodatna individualna pomoč otroku pri gibanju	Na področju motorike ji pač nudimo čim več dodatne pomoči, tako da lahko vse ovire spretno premaguje. Moja vloga je, da deklici pomagam. Pomagam ji v bistvu pri gibanju. V skupini imamo vzgojiteljico N., ki T. nudi dodatno individualno pomoč. V vrtcu sem se zaposlila prek Zavoda za zaposlovanje – prek programa javnih del za nudenje dodatne individualne pomoči gibalno oviranemu otroku.
<i>Naloga strokovne delavke</i>	
• Pomagati otroku ohranяти pozitivno samopodobo	T. je zelo odprta deklica, brez konfliktov, s pozitivno samopodobo, sebe sprejema takšno, kot je. Naša glavna naloga pa je, da ji pri tem pomagamo.
<i>Navodila za delo z otrokom</i>	
• Samostojno gibanje, plazenje, vaje za raztezanje	Kolikor sem se pogovarjala z mamo in fizioterapevtko, je bila usmeritev, da naj se deklica sama giblje. Sama naj pleza in izvaja predvsem vaje za raztezanje, ne krčenje.
• Navodila, vaje	Ker občasno tudi sama obiskujem fizioterapevtko, skupaj z mamo in T., sem tudi dobila navodila, kakšne vaje naj z njo izvajam.
SODELOVANJE Z INSTITUCIJAMI	
• Zunanje institucije imajo pozitivno mnenje o delu vrtca	Mama pravi, da se tudi drugi strokovnjaki čudijo, da poteka to tako dobro, ker povsod to ne poteka tako.
• Sodelovanje s fizioterapevtom v Mariboru	Sodelujemo z zunanjimi institucijami, trenutno s fizioterapevtko v Mariboru, ... občasno obiskuje tudi fizioterapevta v Mariboru.
• Predlog za sodelovanje z mobilnim defektologom iz zavoda za invalidno mladino iz Kamnika	... s strani ravnateljice pa je bila dana tudi pobuda, da bi lahko v sodelovanje vključili mobilnega defektologa in fizioterapevta iz Zavoda za invalidno mladino iz Kamnika.
• Redni pregledi na kliniki v Ljubljani (vaje za motoriko – obisk psihologa)	Enkrat mesečno ima redne preglede na kliniki v Ljubljani, kjer izvaja telesno motoriko in razgovore s psihologom.
NOVA NAVODILA	
• Negotovost	Trenutno sploh ne vem, kaj naj delamo. Glede na nova navodila jo prenašamo, sedi na valju.

<ul style="list-style-type: none"> • Prepoved motoričnih aktivnosti, kjer bi stopala na noge 	<p>Kolikor je pri folklori plesa, v zadnjem času pač ne more sodelovati, ker po novih navodilih ne sme stopiti na noge.</p> <p>Sedaj je prišla nova direktiva, ki je čisto drugačna: brez gibanja, brez plazenja in plezanja. Menim, da v bodoče z njo ne bo težav, razen pri gibanju. Iz razgovora z mamico smo dobili nova navodila, da ne sme stopati na noge (okvara kolka) in da ji bo omogočena vožnja z vozičkom.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Prenašanje, sedenje na valju 	<p>...brez vseh motoričnih aktivnosti, kjer bi stopala na noge; naj jo prenašamo. Glede na nova navodila jo prenašamo, sedi na valju.</p>
NAČRTI ZA NAPREJ	
<ul style="list-style-type: none"> • Aktivno vključevanje otroka v dejavnosti in omogočiti optimalni razvoj 	<p>Strategije dela za naprej so takšne kot doslej. Maksimalno jo angažirati, ji nuditi vse, kar ostalim otrokom v skupini in s tem omogočiti njen optimalni razvoj.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Pridobiti nove informacije 	<p>Obenem pa moramo pridobiti nove informacije za ravnanje z njo na motoričnem področju, saj nas je mama obvestila, da po novih navodilih T. ne sme stopiti na noge.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Z zagotavljanjem dodatne individualne pomoči ohranjati pozitivno samopodobo 	<p>Naša prioriteta naloga pa je nuditi ji dodatno pomoč, da bo njena samopodoba ostala čim bolj pozitivna.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Vzpostaviti ponovno sodelovanje z institucijami 	<p>Čakamo navodila mame in ponovno bom obiskala fizioterapevtko, da mi da navodila za delo naprej.</p> <p>Vsa prejšnja navodila ne veljajo več in zdi se mi, kot da smo ponovno na začetku, ko bomo morali vzpostaviti sodelovanje z drugimi institucijami.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Deklica dobi voziček 	<p>Menim, da v bodoče z njo ne bo težav, razen pri gibanju. Iz razgovora z mamico smo dobili nova navodila, da ne sme stopati na noge (okvara kolka) in da ji bo omogočena vožnja z vozičkom.</p>

Tabela 3: Razčlenitev intervjuja z mamo motorično oviranega otroka.

PRIPISANI POJMI:	IZBRANE RELEVANTNE IZJAVE:
OTROK	
<i>Diagnoza</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Cerebralna paraliza • Prizadetost nog • Kognitivni razvoj v skladu z razvojno stopnjo 	<p>In potem so ugotovili na podlagi vseh pregledov, da gre za cerebralno paralizo. Naši nevrologinji v Mariboru še danes ni jasno, da je možna takšna prizadetost nog, kot je pri T., v glavi pa je vse tako, kot mora biti.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Starši opažajo razlike med otroki 	Začelo se je, ko sta začeli sedeti in plaziti. Če bi imela samo enega otroka, niti ne bi ugotovila, da je kaj narobe. Tako pa sem videla, da S. zmore, T. pa ne. Začeli smo ugotavljati, kako je zdaj to, saj sta enako stari.
<ul style="list-style-type: none"> • Obravnavana kot rizični otrok zaradi prezgodnjega rojstva 	Do petega, šestega meseca ni bilo videti, da bi bilo kaj narobe. Obravnavali so ju kot rizična otroka, ker sta rojeni dva meseca prezgodaj, ampak nič ni kazalo na kakšne spremembe.
<ul style="list-style-type: none"> • Zdravniki ne vedo, kaj je vzrok okvare • Bile so manjše krvavitve, prezgodnji porod 	Dejansko zdravniki niti sami ne vedo, kaj naj bi bil vzrok T. okvare. Ko sta se deklici rodili, rojeni sta predčasno, in so delali ultrazvoke glave in vsega tega, nikjer ni kazalo kakšnih krvavitev. Dobro, manjše krvavitve so bile, vendar nihče ni mislil, da bo to na kaj vplivalo.
<i>Lastnosti otroka</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Po obnašanju in razigranosti ne kaže okvare 	Če gledam T., po obnašanju in tako, si sploh ne bi mislil, da je kaj narobe. Je razigrana, vsi zdravniki in tudi jaz vidimo, da včasih še preveč, glede na to, kakšne okvare ima.
<ul style="list-style-type: none"> • Spoznava svojo drugačnost, ohrani pozitivno samopodobo 	T. vedno bolj ve, da je drugačna. Postavlja mi vprašanja, zakaj ravno ona ne more hoditi. Vedno bolj kaže na to, da razume, da ni takšna kot ostali. Sicer ne tako, da bi jo to potrlo, vendar pa ob določenih primerih, ko kaj dela, pravi, zakaj ona tega ne more.
<ul style="list-style-type: none"> • Komunikativna, se ne zapira 	Z ostalimi otroki zelo hitro naveže stik, sploh v vrtcu, ko so otroci navajeni na njo. Vendar pa tudi, ko smo v Soči, si zelo hitro poišče prijatelje. Je komunikativna, se ne zapira vase.
<i>“Močna” področja</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Glasba, ritem, ples • Govor • Risanje, pisanje 	Najbolj uspešna je pri glasbi, ki ji je v največje veselje; pa tudi govor, veliko govori in tudi zdravniki in vzgojiteljice mislijo, da je tu dobro razvita. Rada tudi piše. Doma ji moram narekovati in piše črke. Najbolj pa glasba. Glasba je njeno področje, pa ritem in ples.
<i>Težave</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Motorika še ni dobro razvita 	Zelo rada riše, vendar pa ima težave z motoriko, ker še ni dobro razvita.
<i>Želja otroka</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Hoditi 	Sicer ne tako kot normalni otroci, to je seveda razumljivo, vendar pa bo hodila, le da ne vedo, kdaj in kako. To je tudi njena največja želja.
DRUŽINA	
<ul style="list-style-type: none"> • Težave pri prenašanju (otrok vedno večji in težji) • Potreba po nujenju pomoči starše sili, da delajo razlike med otrokoma 	Kot družina kakšnih drugih problemov nimamo, razen tega, da je T. vedno večja in vedno težja za prenašanje. Pa mogoče to, da moram delati razlike med otrokoma, ker mi ob T. prizadetosti drugega ne preostane. Drugih problemov pa ni videti. Tudi v službi zaenkrat ni problemov.

<ul style="list-style-type: none"> • Glavni cilj – da bi otrok čimprej shodil 	Vsi cilji naše družine so usmerjeni v to, da bi T. začela čim prej hoditi.
VRTEC	
<i>Otrok in vrtec</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Otrok rad obiskuje vrtec • Vključena že od 15. meseca starosti 	T. zelo rada obiskuje vrtec. Ko imamo v službi npr. kolektivne dopuste in bi lahko bila doma, že, vstane, želi v vrtec. Verjetno tudi zato, ker je v vrtec vključena že od 15. meseca in je prav navajena na svojo družbo in okolje.
<ul style="list-style-type: none"> • Starši zadovoljni z delom vrtca • Starši pohvalijo integracijo 	Z delom vrtca sem zelo zadovoljna. Moram priznati, da glede na to, kakšne probleme imajo drugi starši, s katerimi se srečujemo in so iz drugih delov Slovenije, nimajo takšne sreče kot jaz, moram priznati. Drugod takšne otroke zelo težko sprejmejo v normalni vrtec, večinoma jih potiskajo v razvojne oddelke. V normalnem vrtcu jih sploh nočejo imeti, tako da glede tega, same pozitivne stvari.
<ul style="list-style-type: none"> • Otrok preživi v vrtcu devet ur dnevno • Veliko novega sliši in dela • Doma ni časa, da bi obdelala toliko področij kot v vrtcu 	Glede na to, da je T. devet ur v vrtcu, doma pa nekaj ur, potem pa tako gre spat, mislim da strokovne delavke vrtca zapolnijo kar dosti. Glede na to, kaj vse mi pokaže in kaj mi pove, si ne morem misliti, da to vse v vrtcu sliši in dela. Jaz doma toliko časa, dejansko priznam, nimam, da bi z njo obdelala vse mogoče, kar obdelajo v vrtcu.
<i>Dodatna individualna pomoč otroku</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Vrtec nudi dodatno individualno pomoč otroku • Strokovno delavko otrok dobro sprejel • Starši želijo, da delavka ostane v oddelku 	Zelo sem zadovoljna, da ima T. dodatno pomoč v oddelku. T. ima strokovno delavko zelo rada. Upam da bo N. ostala še naprej za nudenje dodatne pomoči.
<i>Sodelovanje strokovnih delavk z družino in institucijami</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Aktivno sodelovanje strokovnih delavk z družino in institucijami 	Bila sem zelo presenečena, ker sta me vzgojiteljici N. in T. prosili, če lahko gresta z nami na fizioterapijo. Šli sta z mano v Maribor, da sta videli, kakšne prijeme lahko uporabljata in kaj za T. ni v redu.
SODELOVANJE DRUŽINE Z INSTITUCIJAMI	
<p>Obiskujejo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • fizioterapevta v Mariboru • nevrologa, psihologa in defektologa v Mariboru • od tretjega leta starosti "Sočo", kjer je dvakrat letno hospitalizirana, vmes še ambulantno zdravljenje • fizioterapija, delovna terapija 	S T. hodimo na fizioterapijo v Maribor, nevrologa, psihologa in defektologa imamo v Mariboru, hodimo pa tudi v Ljubljano – v Sočo, to je inštitut za rehabilitacijo invalidov, kamor hodimo od T. tretjega leta starosti redno. Dvakrat letno je hospitalizirana, vmes pa še hodimo ambulantno. Tam imamo fizioterapijo in delovno terapijo in ostale stvari, ki so še zraven.

NOVA NAVODILA	
<ul style="list-style-type: none"> • Čim manj gibanja • Čim več počivanja 	Ko smo bili na zadnje v Ljubljani, smo dobili nova navodila, da naj se čim manj giba, naj čim več počiva, ker so ugotovili, da se desni kolk ne razvija dobro in bo februarja morala na operacijo.
NAČRTI DRUŽINE ZA NAPREJ	
<ul style="list-style-type: none"> • Dilema staršev glede vključitve otroka v osnovno šolo 	Pogovarjali smo se, kako bo kasneje v šoli, ker bo tudi tam potrebovala spremljevalca.
<ul style="list-style-type: none"> • Zdravnica predvideva, da bo otrok shodil 	Zdravnica iz Ljubljane mi je povedala, da po njenem, če bi se to popravilo, ne bi smelo biti nevarnosti, da ne bi hodila.
<ul style="list-style-type: none"> • Otroka želijo vključiti v 9.letno osnovno šolo v G.Radgoni • Navezati sodelovanje s šolskim psihologom 	Psihologinja v Mariboru je rekla, da morajo navezati stike s psihologom v Gornji Radgoni, zaradi vključitve v devetletko. Ni razmišljala, da bi šla v kakšno drugo šolo, ampak v normalno šolo, potrebovala pa bo dodatno pomoč.

4.3 Interpretacija podatkov

Po rezultatih kvalitativne analize lahko ugotovimo, da je dekličin razvoj v skladu z njeno razvojno stopnjo. Skupna analiza intervjujev strokovnih delavk vrta in mame nam pokaže, da sogovornice dobro poznajo deklico, njene značilnosti oz. lastnosti (*primer izjave, izsek iz pogovora: Spoznala sem, da je zelo bistra, samostojna, neodvisna - razen motorike, odprta, s pozitivno samopodobo, pametna, bistroumna, izredno rada sodeluje na vseh področjih, tudi sama poišče pomoč, spontano se vključuje v dejavnosti, je razigrana, hitro naveže stike z otroki, je komunikativna...*), razvojno stopnjo (*Deklica je na razvojni stopnji 5-6 letnega otroka tako kot ostali otroci v skupini; po mojem mnenju ostale otroke v intelektualnem razvoju celo nekoliko prekaša*), otrokova "močna" področja (*Med njena "močna" področja spada govorna vzgoja oziroma jezikovno izražanje, ima bogat besedni zaklad, rada pripoveduje, med njena priljubljena področja pa sodijo tudi: glasba (petje), gibanje, ples in ritem ter likovne dejavnosti; vsepovsod želi sodelovati, želi nastopati in se na intelektualnem področju še bolj dokazovati*), "šibka" področja (*Predvsem gibanje je njena šibka točka, vendar tega ne pokaže, pomoč potrebuje pri grobi motoriki, pa tudi pri fini motoriki ima težave zaradi krčev, recimo pri risanju, pisanju, pri rezanju s škarjami...*), samopodobo (*Ima pozitivno samopodobo, zaveda se, da je drugačna, vendar je to ne ovira pri njenih aktivnostih*) ter želje otroka (*Vključena je tudi v folklorno skupino, kar je bila njena največja želja, njena največja želja pa je, da bi lahko začela hoditi*). Med njimi je zaznati veliko

usklajenost, ki kaže na dobro poznavanje otroka.

Deklica je dobro socializirana. Res je, da na to, kakšni bodo odnosi med otroki, vpliva mnogo dejavnikov, da pa je znotraj kolektiva smiselno uvajati varovalne dejavnike, kot so: jasno postavljena pravila glede medsebojnih odnosov in vedenja ter vzgojiteljevo trdno in zanesljivo izvajanje teh pravil, pošten in korekten odnos do otrok, ugodno čustveno vzdušje itd.

Starši in strokovni delavci vrtca ugotavljajo, da deklica rada obiskuje vrtec (*primer izjave - izsek iz pogovora: Zjutraj, ko pride v vrtec, je nasmejana in nikoli ni nobenih problemov...*), da jo otroci v skupini dobro sprejemajo (*...sprejmejo jo takšno kot je, zelo radi ji nudijo pomoč...*), da ima prijateljski odnos z vrstniki (*Ima stalne prijatelje, tu pa tam se kaj skregajo, v glavnem pa so vsi njeni prijatelji*), v skupini je priljubljena in otroci iščejo njeno bližino. Omenjeni vidiki: pozitiven odnos strokovnih delavcev vrtca do otroka, enoten pristop, pozitivno čustveno vzdušje v oddelku ter pozitivni zgledi kažejo, da motivirajo otroke za ustrezno ravnanje in pomoč gibalno oviranemu otroku. S tem vplivajo na dekličino samopodobo, ki je po ugotovitvah pozitivna, kljub dejstvu, da je deklica gibalno ovirana.

Vrtec in starši dobro sodelujejo in se dopolnjujejo, vzpostavili pa so pristno sodelovanje. Otrokova mama je vir informacij o otrokovem zdravstvenem stanju (*Sodelovanje s starši, predvsem z mamo, je zelo dobro; mamo zanima vse, kar se je v vrtcu dogajalo in nas informira o obiskih pri specialistih; nam je v zelo veliko pomoč...*), sicer pa izraža pohvalne kritike, glede integracije otroka (*Z delom vrtca sem zelo zadovoljna. Moram priznati, da glede na to, kakšne probleme imajo drugi starši, s katerimi se srečujemo, nimajo takšne sreče kot jaz. Drugod takšne otroke večinoma razporejajo v razvojne oddelke...*) in pestrosti znanj, ki ga otrok v vrtcu pridobi (*Glede na to, kaj vse mi pokaže in kaj mi pove, si ne morem misliti, da to vse v vrtcu sliši in dela*).

Pozitivna pa je tudi ugotovitev, da so starši, seveda pa predvsem otrok, dobro sprejeli delavko, ki je v oddelku zato, da nudi dodatno strokovno pomoč (*Mama me je dobro sprejela, ker je tudi spraševala, kaj bo z mojim podaljšanjem javnega dela in takšne stvari. Mislim, da je zadovoljna; zelo sem zadovoljna, da ima T. dodatno pomoč v oddelku. Strokovno delavko ima zelo rada*). Ena glavnih nalog strokovne delavke v oddelku je pomagati otroku, da "naredi sam" in tako pomaga ohranjati pozitivno samopodobo.

Starši in vrtec sodelujejo tudi z zunanjimi institucijami, kjer dobivajo navodila in informacije za delo z otrokom.

Brez dobrega sodelovanja med starši in vrtcem bi otroku lahko marsikdaj naredili tudi veliko škode, še posebej, če upoštevamo dejstvo, da se navodila za delo z otrokom spreminjajo. Nova navodila narekujejo, da mora otrok počivati in se čim manj gibati (*Kolikor je pri folklori plesa, v zadnjem času pač ne more sodelovati, ker po novih navodilih ne sme stopiti na noge; prišla so nova navodila: brez gibanja, brez plazenja in plezanja; ko smo bili nazadnje v Ljubljani, smo dobili nova navodila, naj se čim manj giba in čim več počiva, ker bo potrebna operacija kolka*). Spremembe navodil seveda povzročajo negotovost strokovnih delavk, ki pa jo bodo odpravile le s pridobivanjem jasnih napotkov za delo od ustreznih institucij, potrebno pa bo tudi dodatno strokovno izobraževanje in usklajeno delo v oddelku.

V intervjujih so tudi jasno izraženi načrti za nadaljnje delo z otrokom. Strokovni delavci vrtca smo si zastavili naloge:

- aktivno vključevati otroka v dejavnosti in omogočiti njegov optimalni razvoj, pridobiti nove informacije glede ravnanja z otrokom od ustreznih institucij in staršev;
- z zagotavljanjem dodatne individualne pomoči ohranjati otrokovo pozitivno samopodobo;
- vzpostaviti ponovno sodelovanje z institucijami;
- navezati stik z osnovno šolo in šolskim psihologom oz. pedagogom in jih informirati glede otrokove motorične motnje in o oblikah pomoči, ki smo jo izvajali v vrtcu;
- ravnatelju osnovne šole predlagati, da skuša pri Ministrstvu za šolstvo, znanost in šport, sistematizirati dodatno delovno mesto za individualno pomoč gibalno oviranemu otroku ter mu predlagati, da bi v program dodatne pomoči v osnovni šoli vključili strokovno delavko, ki je to delo opravljala že v vrtcu. Na ta način bi otroku zagotovili občutek varnosti in s tem deklici omogočili hitrejše napredovanje v razvoju;
- z zagotavljanjem individualne pomoči omogočamo otroku vključevanje v dejavnosti, pridobivanje novih izkušenj in znanj na osnovi lastnih izkušenj in na ta način tudi nemoteno prehajanje posameznih faz razvoja.

5 Zaključek

Z evalvacijo individualiziranega načrta pomoči lahko potrdimo Uhlendorffovo (1999) tezo, da se socialnopedagoška diagnostika usmerja

na konkretne pedagoške naloge, ki jih umeščamo in uresničujemo v vsakdanji vzgojni praksi. Kljub temu, da je socialnopedagoška diagnostika individualno usmerjena, je nujna vključitev širšega socialnega konteksta (družina, vrtec, vrstniki, institucije...), saj lahko samo na ta način načrtujemo ustrezno pomoč posamezniku. Pri posamezniku prepoznamo različne razvojne faze, ki jih označujejo kvalitativno različne razvojne naloge in zahteve. Pomoč vzgojiteljev otroku prispeva k premagovanju razvojnih nalog in mu omogoča napredovanje v razvoju. Dobro načrtovana in nudena individualna pomoč gibalno oviranemu otroku, prepoznavanje razvojnih faz (ki jih označujejo kvalitativno različne razvojne naloge in zahteve), dobro socialno vzdušje in ustrezno načrtovano in spodbudno učno okolje pripomore k temu, da tudi gibalno ovirani otroci lahko brez večjih težav napredujejo v svojem razvoju. Pri tem pa je pomembno, da zaznamo otrokova "močna" področja in na njih gradimo načrte za dobro pedagoško delo z otrokom.

Način spoprijemanja posameznika z razvojnimi nalogami je sestavni del njegove trenutne samopodobe. Iz naše raziskave je razvidno, da ima gibalno oviran otrok v našem vrtcu pozitivno samopodobo, saj se ob individualni pomoči dodatne strokovne delavke v oddelku uspešno spoprijema z razvojnimi nalogami. Kljub temu, da se otrok zaveda svoje drugačnosti, to ne vpliva na njegovo samopodobo in brez večjih pretresov sledi zastavljenim ciljem. Prepričana sem, da je k temu pripomogel dobro zastavljen socialnopedagoški pristop in dobro sodelovanje vseh udeležencev vzgojno-izobraževalnega procesa ter uspešno realizirana individualna pomoč otroku.

Individualiziran vzgojni program se s socialnopedagoškim pristopom neprestano dopolnjuje, popravlja, z namenom spremeniti stanje v dobro posameznika in skupine, zato so tudi pred nami vedno nove naloge, ki zahtevajo od strokovnih delavcev veliko znanja in pedagoške ustvarjalnosti. Pri obravnavi posameznika je pomemben timski pristop, ki omogoča interdisciplinarno obravnavo posameznika, kar je pogoj za celovitejše oblikovanje ustrezne pomoči.

6 Literatura

Batistič, Z. M. (2000). *Teorije v razvojni psihologiji*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Kluge, C. (1999). Načrtovanje individualne pomoči kot participativni postopek na področju pomoči mladim. *Socialna pedagogika*, 3(1), 35-46.

Senica, M. (1998). *Majhni - ali res?* Slovenj Gradec: Karo studio d.o.o.

Uhlendorff, U. (1999). Socialnopedagoška hermenevtična diagnostika ter načrtovanje vzgojne pomoči. *Socialna pedagogika*, 3 (4), 445-460.

Strokovni prispevek, prejet avgusta 2004.